

15TH EUROPEAN TAX LAW SEMINAR 2025 – 'Who Cares Wins': Using ESG

Criteria for a New European Tax Policy – ÚTI JELENTÉS

2025. április 28-án és 29-én ismét megrendezésre került a régi hagyományokra visszatekintő nemzetközi adójogi csereszeminárium, amelynek ezúttal a Ferrarai Egyetem jogi kara adott otthont.

A csereszeminárium minden évben lehetőséget biztosít arra, hogy az ELTE Állam- és Jogtudományi Kar hallgatói mellett a heidelbergi, a ferrarai, valamint a tavalyi évtől kezdődően a prágai (Károly Egyetem) joghallgatói és oktatói az aktuális adójogi kérdésekben jogösszehasonlító elemzést végezzenek, és közös kutatási eredményeket fogalmazzanak meg.

Ebben az évben Bodnár Bence, Erdei Evelin, Hajdu Barnabás, Herczeg Kevin, Kocsis Benedek és Palásti Marcell hallgatótársaimmal, valamint Himpelmann Gellért PhD-hallgatóval képviselhettük az egyetemet. Felkészülésünket a Pénzügyi Jogi Tanszék oktatói közül Simon István, Kovács Dániel Máté, Kecső Gábor és Darák Péter segítették.

A csereszeminárium idén az ESG-kritériumok alkalmazásának lehetőségeit tárgyalta az új európai adópolitikákban. Az előadások során bemutatásra kerültek többek között az ESG-kritériumokkal kapcsolatos uniós és a nemzeti jogforrások, illetve ezek megjelenései a kettős adóztatás elkerüléséről szóló egyezményekben. Az előadások különösen az adókedvezményekre és az adómentességekre, a demográfiai növekedést és nemek közötti egyenlőséget célzó rendelkezésekre, illetve az átláthatóság megvalósítására irányuló szabályokra fókuszáltak. Az előadók ismertették továbbá az adózás nem fiskális céljait is a fizetőképesség elvével összevetve, valamint az adóösztönzők szerepét a lakhatási támogatásokkal kapcsolatban.

Személyesen azért voltam felelős, hogy nemzetközi hallgatótársaimmal, Lorenzo Perinivel, Petr Milichovskýval, Petra Kerndlovával, valamint Jonas Pilkával az „Adóreformok és a Fenntartható Fejlődési Célok: Az EU fiskális politikájának összehangolása az ESG-célkitűzésekkel” témájában adjak elő. Az előadások keretében mindnyájan az ESG-kritériumok uniós fiskális vonatkozásait kutattuk, különböző perspektívából.

Az Európai Unió elköteleződése az ENSZ 2030-as Fenntartható Fejlődési Menetrendje (és annak 17 fenntartható fejlődési célja – SDG) mellett meghatározza az uniós fiskális és adópolitikai reformok irányát. Az Európai Bizottság egy 2016-os közleményében világossá

tette, hogy az SDG-ket be kell építeni az EU szakpolitikai keretrendszerébe, és vállalta, hogy „minden uniós intézkedést és szakpolitikai kezdeményezést, az Unión belül és kívül egyaránt” a fenntartható fejlődési célok figyelembevételével alakítanak ki.

Ezt a megközelítést a Tanács 2017-ben megerősítette, amikor elkötelezte magát amellett, hogy az EU a 2030-as menetrendet „teljes, koherens, átfogó, integrált és hatékony módon” hajtja végre.

Az adóztatás kulcsfontosságú eszköz ebben a törekvésben. Az EU legutóbbi adóreformjai és javaslatai azt a stratégiát tükrözik, hogy a fiskális politikát a fenntarthatósági célokhoz igazítsák három kiemelt területen: méltányos adózás (kormányzás és egyenlőtlenség, SDG 10 és 16), zöld adózás (környezeti fenntarthatóság, SDG 13 és 12), valamint a fenntartható beruházások ösztönzése (gazdasági növekedés és innováció, SDG 8 és 9).

A jogi eszközök és szakpolitikai intézkedések gyakran különbséget tesznek a nagy multinacionális vállalatok és a KKV-k között, figyelembe véve azok eltérő kapacitásait és hatásait.

Az EU az adóelkerülés és az átláthatóság elleni küzdelem terén számos irányelvet fogadott el, ilyen például az Anti-Tax Avoidance Directives (ATAD I és II – Adóelkerülés Elleni Irányelvek), amelyek egységes szabályokat állapítanak meg a visszaélések megakadályozására. Céljuk, hogy visszaszorítsák a nagyvállalatok nyereségátcsoportosítási gyakorlatait. Ezeket az irányelveket 2016–2017-ben fogadták el, és minden tagállam számára előírják az OECD adóalap-erózió és nyereségátcsoportosítás (BEPS) projektjéből származó minimumszabályok alkalmazását – közvetlenül megvalósítva az SDG 17.1 célját, amely a hazai erőforrások mozgósításának javítását szorgalmazza.

Elsősorban a nagyvállalatokat érintik ezek az előírások, amelyeknek EU-szerte hozzá kell igazítaniuk adóstruktúrájukat az adóelkerülési lehetőségek korlátozásához. A legtöbb KKV, amely jellemzően belföldön működik, és kevés kockázatot jelent a határokon átnyúló adóelkerülés szempontjából, nem közvetlen célja ezen szabályozásnak.

Hasonlóképpen, az EU nyilvános országokénti jelentéstételi (CBCR) szabálya (2021/2101/EU irányelv) átláthatóbbá teszi a 750 millió euró feletti globális árbevételű multinacionális vállalatok adóügyeit. Ez az intézkedés az SDG 16 (Béke, igazságosság és erős intézmények) megvalósítását szolgálja, mivel célja a profitrejtés visszaszorítása és a közbizalom erősítése az

átláthatóság révén. Az új jelentéstételi kötelezettségek csak a nagy MNE-ket terhelik, ezzel is tükrözve az arányosság elvét.

Ezek az intézkedések keresztül az EU jogi keretrendszere arra ösztönzi a nagyvállalatokat, hogy fenntarthatóbb adózási stratégiákat fogadjanak el kormányzási felelősségük részeként. Az olyan új normák, mint például a Vállalati Fenntarthatósági Jelentéstételi Irányelv (CSRD), előírják, hogy az érintett vállalatoknak adópolitikájukat is összhangba kell hozniuk fenntarthatósági céljaikkal – például olyan adóstratégiát közzétenni, amely vállalja, hogy nem használnak káros adóparadicsomokat.

Mérföldkő a méltányos adózás terén az EU határozott fellépése a Globális Minimumadó (Pillar 2) tekintetében. 2022 végén az EU Tanácsa egyhangúlag jóváhagyta az irányelvet, amely biztosítja, hogy a 750 millió euró feletti árbevételű nagyvállalatok legalább 15%-os tényleges adókulcsot fizessejen minden olyan országban, ahol működnek, az OECD/G20 inkluzív keretrendszerének megállapodása alapján.

Az EU Zöld Megállapodása, amely 2050-re klímasemlegességet tűz ki célul, jelentős adózási elemeket tartalmaz. A fiskális intézkedések kulcsfontosságú eszközök az SDG 12 (felelős fogyasztás és termelés) és az SDG 13 (klímavédelem) céljainak eléréséhez, mivel korrigálják a piaci árjelzéseket.

Ezen a téren kiemelkedő törekvés az Energiaadó-irányelv (ETD) felülvizsgálata. Az ETD (2003/96/EK irányelv) EU-szintű minimumadókulcsokat határoz meg az energiahordozókra; a felülvizsgálati javaslat (COM(2021)563) az adókulcsokat az energiatartalom és a környezeti hatás alapján kívánja átalakítani.

Gyakorlati szempontból a javaslat magasabb minimumadókat vezetne be a magas szén-dioxid-kibocsátású energiahordozókra (pl. dízel, szén), míg az alacsony szén-dioxid-kibocsátású alternatívákra (megújuló energiaforrások, fenntartható hidrogén stb.) alacsonyabb vagy akár 0%-os adókulcsot alkalmazna. Az adózás és a szén-dioxid-kibocsátás összehangolása célja a zöldenergia felé történő átmenet felgyorsítása. Amennyiben elfogadják, a nagy szén-dioxid-intenzív iparágak (energiaipar, nehézipar, légi közlekedés) jelentős új adóterhekkel szembesülhetnek, kivéve, ha áttérnek tisztább energiára, ezzel közvetlenül ösztönözve az ESG-értékekhez igazodó innovációt.

A KKV-k ezzel szemben gyakran élveznek különleges rezsimeket vagy mentességeket az energiaadó szabályok alatt. Számos tagállam például kedvezményes energiaadókulcsot biztosít a kisfogyasztóknak, vagy részleges visszatérítést az agrár-KKV-knak, és a Bizottság javaslatai rendszerint fenntartják a mikrovállalkozások és a sérülékeny háztartások támogatását az igazságos átmenet biztosítása érdekében.

Egy másik kiemelt intézkedés a Szén-dioxid-határkiegyenlítő Mechanizmus (CBAM) rendelete (EU 2023/956), amely 2026-tól szén-dioxid-intenzív termékek (pl. acél, cement, műtrágya) importjára vet ki díjat, megegyezően azzal a szén-dioxid-árfolyammal, amit az EU kibocsátáskereskedelmi rendszerében (ETS) fizetnének. Bár technikailag nem adó, a CBAM hasonló funkciót lát el: megakadályozza a szén-dioxid-szivárgást és fenntartja a tisztességes versenyt.

A KKV-k, amelyek jellemzően kisebb mennyiségeket importálnak, várhatóan mentesülnek vagy egyszerűsített eljárások alá esnek az adminisztratív terhek csökkentése érdekében.

Az ETD felülvizsgálatához és a CBAM-hoz hasonló eszközökkel az EU jogi keretrendszere az adózást a fenntartható fejlődés szolgálatába állítja, és az alacsonyabb kibocsátású gazdaság felé tereli az ágazatokat. A vállalatok stratégiájában egyre fontosabb szerepet kap a szén-dioxid-árképzés figyelembevétele és az alacsony adóterhekkel járó (tehát alacsony szén-dioxid-kibocsátású) működés optimalizálása – ez pedig világos összhangot teremt az adópolitika és a környezeti ESG-célok között.

A kétnapos szakmai program nemcsak elmélyült szakmai vitákra adott lehetőséget, hanem kiváló alkalmat teremtett a német, olasz, cseh és magyar egyetemek közötti kapcsolatok további erősítésére is. A hallgatók konferencián való részvételét az ELTE Tehetséggondozási Tanácsa támogatta.